

Закінчення. Початок на с. 5
 можливостей людини, що пов'язані з оперуванням новими інформаційними засобами. Таким чином, можна сподіватися, що культурний прогрес зробить феномен дислексії у майбутньому неактуальним.

Ми дійшли висновку, що випадки парціального «несприймання» інформації, трансльованої у тому чи іншому вигляді, зокрема за допомогою писемної мови, зумовлюються такими причинами:

■ генетичними особливостями розвитку пізнавальної сфери;

■ наслідками так званих мінімальних мозкових дисфункцій органічного походження;

■ деприваційним типом виховання у ранньому віці.

Стосовно характеру та розповсюдженості дислексій, то спрацьовують такі закономірності:

■ чим складнішою є психологічна будова навичок читання та письма у тій чи іншій мові, тим вищим буде показник осіб із виявами дислексії;

■ дислексія у мовах, віддалених щодо свого походження, зумовлюється різними психофізіологічними особливостями людей. Тому те, що є безумовною причиною дислексії в одній мові, не є великою перешкодою, щоб навчи-

тися читати іншою. Прикладом можуть бути китайська та європейські мови;

■ причини дислексії у споріднених мовах у цілому мають однотипний характер;

■ дислексія за своїм характером є соціокультурним феноменом, що має під собою біологічне підґрунтя та варіативну психолінгвістичну будову.

Яка ситуація з дислексією в нас? Загалом, в Україні за радянської доби у молодших класах було 5 % дислексиків (це у порівнянні із англо- та франкомовними спільнотами є дуже низьким показником, бо там він сягає до 30 %). Але нині можна твердити, що цей відсоток став вищим через соціальні негаразди, які призвели до різкого зростання кількості «педагогічно занедбаних» дітей.

Згідно з нашими спостереженнями, труднощі у засвоєнні основ грамоти (насамперед читання) посідають перше місце серед причин невстигання у першокласників. Під час нейропсихологічного обстеження, яке ми проводили серед згаданої групи дітей, виявилось, що практично всі діти мають «стерті» мовні недоліки, які вже не виявляються в усному мовленні побутово-ужиткового кола, але даються взнаки у шкільному навчанні.

У нас особа з дислексією фактично відлучена від здобут-

тя вищої освіти. Наприклад, талановитий художник, музикант чи спортсмен під час вступу до ВНЗ має обов'язково написати твір чи переказ, а це фактично йому не під силу.

Нині відбувається також і остракізація осіб, які мають дисграфію, добре володіючи при цьому читанням. Але стійке незасвоєння правил правопису також нерідко призводить до того, що математично чи технічно обдаровані молоді люди не мають змоги одержати не лише вищу, а й середню спеціальну освіту. Маючи ще зі школи статус слабковстигаючого учня вони можуть претендувати лише на навчання у профтехучилищі, де вступних іспитів складати не треба. Іншими словами, особа, яка має проблеми із засвоєнням читання й письма через певну специфічність профілю здібностей (а не через недоумкуватість), у нашій країні фактично піддається остракізму, бо суспільство обмежує можливості її самореалізації. Саме ж суспільство при цьому втрачає свої потенційні людські ресурси (у вигляді обдарованих людей), які не змогли реалізуватися через те, що їх оцінювали через призму стандартів і стереотипів, які себе не виправдовують.

Не слід оцінювати дітей через призму стандартів і стереотипів, вони все одно себе не виправдовують.

• МОЛОДШИЙ ШКІЛЬНИЙ ВІК •

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДИТИНИ

Олександр КОЧЕРГА,
 старший викладач кафедри психології КМУВ
 ім. Бориса Грінченка

Практичному психологу слід проводити роз'яснювальну, пропедевтичну роботу з класоводами про особливості навчання дітей у межах різних навчальних предметів. Особливо важливим це стає за умов подолання предметоцентризму та утвердження важливої ролі всіх навчальних предметів без поділу їх на важливі та другорядні.

Серед видів людської діяльності праця посідає чільне місце. Вона матерілізує думку, розвиває уяву, викликає відповідні почуття. У психічних процесах людини, які беруть активну участь у трудовій діяльності, є особливий комплекс її сутнісних сил — мислення, почуттів, уяви, психомоторики, енергопотенціалу.

Процес навчання трудової діяльності закладається у сім'ї, реалізуючись надалі у дошкільній, початковій, се-

редній, середньо-спеціальній, вищій та післядипломній освіті. Наше дослідження розглядає першу обов'язкову систему трудового навчання — початкову.

Уроки трудового навчання унікальні за своїми можливостями. Вони акумулюють у собі знання з усіх предметів: української мови, математики, природознавства, образотворчого мистецтва, фізичної культури. Отже, у початковій освіті людини уроки трудового навчання є синтезуючим

взаємозв'язком мислення, почуттів, уяви, які розвивають критичне (творче) мислення, допомагають розкриттю потенціалу творчих можливостей кожного учня.

Природна жвавість, безпосередність, емоційність, цікавість, захопленість і зав-

вчення освітньої галузі «Технології» у першому класі відводиться всього 9,5 % навчального часу, у другому класі — 4,7 %, а з третього по четвертий — лише 4,1 %.

Отже, предмет трудове навчання, як видно з кількості годин, викладається за залиш-

ках. Ці операції, сплітаючись, утворюють технологічний ланцюжок-послідовність (спостерігаючи за процесом виготовлення виробів, діти роблять для себе відкриття про схожість виконання однакових операцій та про їх послідовність і єдність).

Відкриття різних закономірностей для учня початкової школи — це завжди новий рівень пізнання світу. Причому пізнання на уроках трудового навчання відбувається під час предметного споглядання (роботи мислення, уяви), емоційно-практичного засвоєння (активної напруженої роботи почуттів та психомоторики) поставленого вчителем завдання або народженого в душі дитини задуму.

Саме на уроці трудового навчання дитина має можливість виступати у ролі дослідника та перетворювача. Отже, вона поступово набуває досвіду творчої діяльності, критичного мислення як готовності до пошуку й рішення творчих проблем на рівні самостійного вміння виконувати доступне завдання.

Творчість — це вияв і реалізація здібностей. Вона формує особистість творця і розвиває його талант. Творчість є однією з найважливіших потреб людини. Антиподом творчості є споживання, яке може виявлятися у різних формах — матеріальній або духовній (передача готових знань). Крім того, уроки трудового навчання дають можливість людині самостійно приймати рішення, допомагають виявляти активність її дії, утворюючи триаду взаємозв'язку мислення, почуттів, уяви, утілюючись у предмет праці — виріб. Саме така творчість робить людину вільною, а споживання (думок, почуттів, уявлень, знань, умінь, навичок) формує раба, який потребує поводиря.

У другому номері тижневика читайте статтю у повному обсязі. Нагадаємо вам, наші індекси:

23316 — для індивідуальних передплатників (ціна 6 грн. 39 коп.);

23317 — для підприємств та організацій (ціна 7 грн. 59 коп.).

зяття до навчання зберігаються у людини під час її початкової освіти — це благодатний ґрунт для виховання та духовного збагачення творчої особистості.

Дитина, що вступає до школи — це людина, яка пізнає світ через наочно-предметне сприйняття, яке поступово трансформується в наочно-образне. Тільки у дванадцять-тринадцять років починається період активного формування абстрактного типу мислення. Відповідно до цього, у молодшому шкільному віці людини предмет та його образ стають провідними джерелами основної частини набутої інформації про навколишній світ.

Звідси важливість і могутня розвивальна сила дії мислення, почуттів, уяви на уроках трудового навчання за рахунок домінування сенсорного сприймання предмета вивчення (дитині надається можливість зорового спостереження, дотикового відчуття об'єкта, що вивчається, слухового сприймання, унаслідок чого виникає потреба творити).

Трудове навчання в сучасній моделі початкової освіти належить до освітньої галузі «Технології». Кількість годин трудового навчання на тиждень у першому класі — 2 години, з другого по четвертий — по 1 годині. На ви-

ковим принципом (це години, що залишилися від решти «важливих» предметів). Такий самий принцип і щодо викладання освітньої галузі «Мистецтво».

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що урокам ручної праці в різних типах освітніх закладів приділяється серйозна увага. Це знаходить підтвердження як у кількості годин (Франція, Японія, США — 20 % навчального часу, або по 5 годин на тиждень на весь цикл технологічних і художніх дисциплін, причому в школах, орієнтованих на досить високий рівень розвитку школярів), так і у визначенні мети трудового навчання, спрямованості на підвищення загальноосвітньої підготовки школярів, розвиток сфери почуттів, естетичного смаку, організацію дозвілля.

Вважається, що ручна праця дає виняткові можливості для розвивальної дії мислення, почуття та уяви (впливає на інтелектуальну та моральну сферу) людини, які, у свою чергу, активно розвивають її критичне (творче) мислення.

На уроках трудового навчання учні самостійно приймають рішення, можуть активно діяти і контролювати себе, дають своїм діям і зробленим предметам оцінку.

Саме технологічні операції є предметом вивчення на уро-

Пізнання на уроках трудового навчання відбувається під час предметного споглядання, емоційно-практичного засвоєння поставленого вчителем завдання або народженого в душі дитини задуму.